

Ліховицький Я. О., доцент кафедри кримінального права юридичного факультету Ужгородського Національного університету, кандидат юридичних наук

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРСОНАЛОМ КОЛОНІЙ ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ НА ГУМАННЕ СТАВЛЕННЯ

Право на гуманне ставлення до себе та повагу гідності, властивий людській особистості, належить до основних прав засуджених і закріплено у ч. 2 ст. 8 КВК. Крім того, цей принцип полягає і в тому, що під час виконання та відбування покарання засудженому створюються умови для нормального існування, всієї його життєдіяльності (харчування, комунально-побутове та медичне забезпечення) – ч. 1 ст. 8, ст. 115, 116 КВК. Даний принцип закріплений також у ст. 16 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», яка передбачає, що жорсткі, нелюдські або такі, що принижують людську гідність, дії є несумісними зі службою і роботою в органах та установах виконання покарань [1, с. 42–43].

ДПтС України також обмежується посиленням наявності у засуджених такого права або вжиття заходів, спрямованих на забезпечення реалізації процесу виконання кримінальних покарань на основі дотримання принципів гуманізму і поваги до прав людини [2]. У свою чергу в офіційних документах доволі часто вказується, що система виконання кримінальних покарань та попереднього ув'язнення, побудована ще за радянських часів, не відповідає сучасному рівню соціально-економічного розвитку суспільства та принципам гуманізму і поваги до прав і свобод людини у процесі виконання покарань [3], натомість нині стан справ поліпшується.

Так само обмежуються лише згадуванням цього права в своїх роботах такі вчені та практичні працівники, як І. Г. Багатирьов та М. С. Пузирьов, М. Я. Гуцуляк, І. В. Іваньков, С. М. Сидоренко та ін. У низці робіт розглядуваний принцип виступає лише певним елементом досліджуваних проблем. Так, Т. А. Денисова науковою новизною у своїй докторській дисертації називає формулювання та обґрунтування концепції

реалізації функцій покарання в умовах переходу до правової держави і гуманного ставлення до засуджених, задля відновлення їх особистості та запобігання вчиненню повторних злочинів [4, с. 8]. Є.С.Назимко стверджує, що реалізація пенальної політики незалежної України відображає позицію нашої держави щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Все більше уваги звертається на питання гуманного ставлення до ув'язнених, поваги до їхньої людської гідності, порядку виконання та відбування призначеного судом покарання тощо. За таких умов базовим принципом розвитку пенальної політики держави стає гуманізм, що визначає формування депеналізації, яка максимально має відповідати вимогам узгодження законодавства та практики його застосування з природою прав людини [5, с. 3].

Н. В. Коломієць, розглядаючи міжнародно-правові аспекти застосування заохочень [6, с. 28], вказує, що у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, що був ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19 жовтня 1973 р. і набув чинності 23 березня 1976 р., в ст. 10.1 закріплює, що усі особи, позбавлені волі, мають право на гуманне ставлення і повагу гідності, притаманній людській особі [7]. Окрім того, під час розробки Основних принципів поводження з в'язнями брався до уваги процес гуманізації кримінального правосуддя і захисту прав людини (Резолюція 45/111 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р.) [8]. Така вимога міжнародних документів була втілена в ст. 5 КВК України. Вище зазначена стаття включає всі принципи кримінально-виконавчого законодавства, а також принципи виконання і відбування покарань, серед яких є принцип гуманізму, що є одним із основних в кримінально-виконавчому законодавстві і знаходить свій прояв в багатьох інститутах та нормах Кримінально-виконавчого кодексу України, в тому числі і в інституті заохочень [9]. Однак жодним чином названий автор не аргументує, чому подібного закріплення міжнародних норм і стандартів у ст. 5 КВК України виявилось замало, з огляду на що виникла потреба у додатковій регламентації гуманного ставлення та поваги до людської гідності на рівні права засуджених.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінально-виконавче право України. Загальна та особлива частини : підручник / О.М. Литвинов, А.Х. Степанюк, І.С. Яковець, К.А. Автухов, А.П. Гель, С.В. Лосич, Є.С. Назимко; за заг. ред. д.ю.н., проф. О.М. Литвинова та д.ю.н., проф. А.Х. Степанюка. – К.: ВД «Дакор», 2015. – 632 с.
2. Засади міжнародної діяльності Державної пенітенціарної служби України (нова редакція) // http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/printable_article/786985;jsessionid=354AE50A140926E7B732F97368BD773E.
3. Концепція державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України [Електронний ресурс]: схвалена Указом Президента України від 8 листопада 2012 року № 631/2012. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/631/2012>.
4. Денисова, Т. А. Кримінальне покарання та реалізація його функцій [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Т. А. Денисова ; Класич. прив. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 38 с.
5. Назимко Є.С. Депеналізація як елемент пенальної політики України: автореф. дис ... канд. юрид. наук / Є. С. Назимко . – Київ : Б. в., 2011 . – 20 с.
6. Коломієць Н.В. Міжнародно-правовий аспект удосконалення заходів заохочення в кримінально-виконавчому законодавстві України // Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія Право. / Випуск 34. Том 3. – С. 27–30.
7. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
8. Основні принципи поводження з в'язнями : Резолюція 45/111 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_230.
9. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.